

Observatoriul este de done ori in septamana, mercuria si sambata.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in lăintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 45.

Sibiu, 6/18 Iuniu 1879.

Anulu II.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“

Apropiandu-ne de finea Semestrului primu precum si a triluniului Aprilu—Iuniu, prin acésta deschidemu prenumeratiune noua si invitamu la reinvoirea abonamentului pe Semestrulu alu douilea si pe triluniulu Iuliu—Septembre.

Condituniile de abonamentu se potu vedea in fruntea diariului si adeca:

In lăintrulu monarchiei:

Cu 4 fl. val. austr. pe 6 luni
Cu 2 fl. val. austr. pe 3 luni.

In strainatate:

Cu 5 fl. séu 11 franci pe 6 luni.

In Sibiu „Observatoriulu“ costa 3 fl. 50 cr. pe 6 luni, éra dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali, de a dreptulu la Redactiune in Sibiu, Piatia mica Nr. 27.

Din Romani'a primimu abonamente si in bilete hipotecari de ale statului, al pari.

In Bucuresci abonamentele se potu face si la librari'a d-lui J. Szöllösi, piati'a teatrului.

Pentru inlesnirea publicului primimu abonamente noue si cu Prim'a fiacarei luni.

Din 10 esemplare abonate efectiv, unulu se dà gratis.

Ne aflamu in placut'a positiune a potea anuntiá totu cu acésta ocaziune, ca in septaman'a viitoare vomu incepe a publicá in Foisiór'a „Observatoriului“ intr'o serie de numerii „Biographi'a lui Andreiu Muresianu“, neuitatului nostru bardu nationalu, precum si câteva corespondentie fórte interesante de ale sale.

Redactiunea.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Femeiele.

De: Iuliu Pederzani.

Traducere de: J. G. Baritiu.

III. Preotés'a ómenimei.

Esista flori, cari esala parfumulu loru in umbra. Ele se afla ascunse intre verdéti'a abundanta, subt umbr'a copaciloru titanici, neajunse de radiele aurie ale sórelui.

Candu arsi'ta sórelui, ajunsu in punctulu de culminatiune, infierbenta padurea, atunci aceste flori ascunse esala parfumulu loru inbetatoru. Mirosulu loru inprumuta padurei unu caracteru determinatu, o poesie, si prin acésta acelu asilu alu padurei esista inca multu timpu in memori'a nóstra.

O femeie delicata si profundu simtitóre nu va iubi nici-odata rigidele placeri ale lumei, ci se va retrage departe de ómenii fara sufletu de cari din fatalitate intalnesce fórte multi in vietia.

Ea sémena cu acea flóre de padure ascunsa, care infloresce si respandesc mirosulu seu departe de orbitóra lumina a publicitatiei.

Nu fia-care fiintia femeiesca isi incredintiésa sórtea neconstanteloru valori ale lumei: nu fia-care femeie este chieamata a fi sóti'a unei altei esistentie.

Si a cunoscutu „o nobila“ chieamarea sa, apoi se consacra sublimului cultu alu amorului universalu, devenindu „preotés'a ómenimei“ a ómenimei suferinde si geménde subt greutatea crucei pre care o pórta.

Cartea santa adreséza unu cuventu sublimu si adeveratu càtra tóte femeiele: „Unde nu este femeia, bolnavulu suspina.“

Elementulu romanescu in armat'a imperiala austro-ungara.

In escelentulu si memorabilulu seu discursu tinutu in siedinti'a din 5 Maiu a. c. a dietei Ungariei, deputatulu romanu d. Parteniu Cosma, apostrofa intre altele pe deputatulu ungurescu Madarasz cu urmatórele cuvinte:

„De cumva dl. Madarász nu afla date spre acésta eu cunoscu o statistica esacta, — nu acea statistica care inainte cu vroo càtiva ani cu spese enorme o facuramu, cà-ci din aceea cu intentiune s'a scosu rubric'a de nationalitate, cá nici se vadia altii ca aici sunt si nationalitati — ci alta. Avemu noi o oglinda, adeverata oglinda a natiunei — armat'a. Egalitatea in patri'a nóstra numai acolo este realizata unde se incepu sarcinele, mai cu séma unde, pentru patria se cere se ne sacrificamu sangele si averea. De cumva ve veti uitá in acésta oglinda, veti vedé intrensa ce este Ungari'a? Vetii vedé, ca in ce proportiune este locuita acésta tíera de fiacare nationalitate? Acolo veti aflá totu-odata si adeveratulu patriotismu, cà-ci in armata nu veti aflá esemplu, cá soldatulu de o nationalitate se dea intaietate intru implinirea datorintei sale de ostasiu — in bravura si curagiu — soldatului de alta nationalitate.“

Tóta lumea scie, ca romanulu este soldatu escelentu si ca in ceea ce priveste in specialu pe soldatulu romanu din monarchi'a austro-ungara, apoi este de ajunsu, déca ne amintimu, ca in resbelulu recentu din Bosni'a, romanulu éراسi a datu probe admirabile de vitejia si disciplina. Cá proba pentru acésta ne potu servi cuvintele maresialelui-locotenentu comitele Szápáry, care cá unulu ce a participatu la tóte campaniele dela 1848 incóce, a declarat ca: regimentulu Caesarevici Nr. 61 (Timisiór'a) este celu mai bravu din tóte regimentele pe care le cunósce.

Candu regimentulu Nr. 61 din care aprópe $\frac{3}{4}$ sunt romani se aflá in siantiurile dela Doboj, espusu in decursu de mai bine de o luna la tóte intemperiele atmosferice si la foculu cu plumbu alu inamicului, atunci colonelulu acelu regimentu se crediu datoru a spune generalului, ca trup'a sa fiindu ca au participatu la tóte luptele ce au avutu locu spre Tuzla si inapoi spre Doboj, are lipsa de repaosu. Generalulu inse i-au respunsu: „Sunt si

Femei'a posede, si eu nu voiu obosi a o repeti de nenumerateori, femeia posede multu amoru.

Acesta este destinulu ei, dogm'a ei si legea esistentiei sale. Acésta este glóri'a, sorgintea marimei sale, dara si aceea a suferintieloru sale. Ea suferu turmentele propriei sale ánimi finu instrunate, dara si glóriésele turmente ale compatimirei.

Provedinti'a a increditu miceloru sale mani misteriósa batista prin care se usuce lacrimile miseriei; in ochiu privirea blandetiei, in voce unu tonu simpaticu vibratoru si cuceritoru de áanima.

Nu mai femeia este capabila de sacrificie mari si este in stare se uite de sine. Pentru aceea ea „va ferici“ fiindu ca damu fericiore numai unde nu cugetamu la noi.

Spiritulu amorului, alu amorului adeveratu crestinescu, a ridicatu acele asile straine de lume, unde femeiele isi implinescu misiunea loru de preotese. Acele asile, in care amorulu desinteresatu se acopere in velu negru, dupace a refusatu coron'a de mirtu séu flórea de granata.

Acele insule pacínice in oceanulu lumei, de acaroru tiermuri se frangu valorile vietiei spumegande.

Monastirile.

Nu acele monastiri, unde copile d'abea in florite, constrense prin crud'a vointia a parintiloru, séu in urm'a unui amoru desamagitu isi petrecu vietia visandu, neactive si nepasétore, cu spiritulu adormitu.

Nu acele temnitie, unde o vietia abundanta si insielata a unei femeie recunósce prea tardiu: „Ca s'au amagitu,“ deplangendu'si vietia perduta, pana candu se termina in nóptea nebuliei séu a desperarei.

Intielegu acele monastiri, din cari fiintie de femeie, inbracate in vestmentulu resignatiunei, cu o áanima plina de amoru alérga la patulu de durere alu ómenimei si in colib'a pauperismului.

Cine nu v'au vediatu pe voi preotese ale ómenimei, cu blandeti'a, consolarea si activitatea vóstra, acela nu ve vá poté stimá si venerá nici-odata dupa meritulu vóstru.

eu de acordu cu d-ta, dar' crede-me d. colonelu, ca eu numai atunci potu dormi linistitu, candu sciu, ca regimentulu Caesarevici se afla in anteposturi.“

Alte doue regimente in cari se afla multi romani si adeca regimentulu Nr. 37 (Oradea-Mare) si regimentulu Nr. 41 (Cernauti) au aratatu in lupt'a cea mai crancena si mai sangerósa din intregulu resbelu, in lupt'a dela Bandin-Ogiac, ca romanulu merge pe campulu de lupta totu cu acelu sange rece cá si pe campulu de manevrare, ceea ce a recunoscutu insusi Maiestatea Sa imperatulu, intr'unu actu de recunoscintia adresatu càtra baronulu Kelner, care este siefulu regimentului Nr. 41.

Amu mai potea citá inca multe acte si documente prin care se probamu bravura si eroismulu soldatului romanu din armat'a austriaca. Scopulu ce ne amu propusu inse de astadata este, de a comunicá óresi-cari date statistice despre proportiunea in care este reprezentatu elementulu romanu in armat'a imperiala, precum si conditiunile in care se afla elu acolo.

Romanii sunt recrutati cu preferintia la infanterie asia, ca ei in urmatórele regimente formédia maioritaea absoluta si adeca: in regimentulu Nr. 2 (Brasiovu), in regimenu Nr. 5 (Szátmar), in regimt. Nr. 31 (Sibiu), in regimt. Nr. 33 (Aradu), in regimt. Nr. 41 (Cernauti), in regimt. Nr. 43 (Caransebesiu), in regimt. Nr. 50 (Alb'a-Iuli'a), in regimt. Nr. 61 (Timisiór'a), in regimt. Nr. 63 (Bistriti'a) si in regimentulu Nr. 64 (Orasthi'a). Afara de acésta regimentulu Nr. 29 (Beckereculu-Mare) contine $\frac{1}{6}$ romani, regimt. Nr. 37 (Oradea-Mare) contine $\frac{1}{3}$ si regimt. Nr. 39 (Dobritinu) contine $\frac{1}{6}$ romani, din numerulu totalu alu acelor regimente. Contingente mai mici de romani se mai afla inca si in regimentulu Nr. 46 (Szeghedin) si in regimentulu Nr. 65 (Munkacs).

In bataliónele Nr. 23 (Mediasiu) si Nr. 28 (Alb'a-Iuli'a) ale trupeii de venatori inca se afla multi romani. La cavalerie romani sunt reprezentati in modu sporadicu in regimentulu de dragoni Nr. 9 (Cernautiu), in regimentulu de dragoni Nr. 2 (Clusiu) si in regimentulu Nr. 3 de husari (Aradu.) In numeru micu se mai afla romani si in regimentele de artilerie Nr. 8 si 13, dar' cu atátu mai numerosi sunt ei in corpulu sanitaru si de trenu. (Va urmá.)

Cunósceți voi acele edificie lungi, in ale caroru sale dorerea intregii ómenimi geme concentrata? Paturile de dorere ale spitaleloru nóstre? Candu nóptea s'a respanditu pe pamentu si cu ea deodata dulcele óspe somnulu, atunci ómenimea obosita se repaosédia si somnulu invelisce ánimelne ingrigite si pline de suferintie cu aurielne valori ale visului. In somnu este uitarea!

Pentru omulu bolnavu si murindu nu esista repaosu subt velulu noptii. Ranele ardu mai tare, imagini inspaimentátore nelinistescu sufletulu si mórtea stinge mai cu predilectiune in intunereculu noptii, lamp'a unei vietie ómenesce.

Si dealungulu aceloru paturi de dorere se preumbla acesti angeri ai ajutoriului, preotesele amorului de pietate.

Pentru fiacare dorere au unu cuventu consolatoru, pentru fiacare suferintia o mana ajutatóre, pentru fiacare turmentu o privire plina de compatimire sincera.

Aceste femei delicate au abandonatu patri'a, caminulu parintescu, au sacrificatu fericiore vietiei loru, pentru de a'si consacrá vietia ómenimei si a muri in servitiulu loru. Ori unde cauta privirile loru, intimpina fetie palide si desfigurate prin spasmurile dorerei; urechi'a loru nu cunósce altu tonu, decatu strigatulu de dorere si ultim'a respirare a murindului.

Man'a loru atinge numai fronti infierbentate de frigurile delirului séu récite si acoperite de sudórea mortii.

A muri pentru o idea sublima este demnu de ómenime si nobile, adesea inse numai fapt'a unui momentu de entusiasmu, adesea usioru inaintea ochiloru unei lumi, care tresalta de admiratiune. Inse — departe de lume si ascunsa — nu odata, ci in fia-cara di a'si sacrificá o parte a unei vietie lungi, cu blandetia constanta, cu potere linistita si fara de a obosi este cea mai sublima si mai frumósa fapta a unui omu. Este unu martiriu. Unu martiriu pe care preotesele amorului de pietate ilu suferu pe altariulu ómenimei!

(Va urmá.)

Revista politica.

Sibiu, 17 Iunie st. n. 1879.

Genialulu si cavaleresculu nostru ministru de esterne comitele Andrassy este indispusu si bolnavu si gurele rele au si inceputu a vorbi despre retragerea sa si inlocuirea lui prin baronulu Haymerle, actualulu ambasaduru austro-ungaru in Itali'a, care de câteva dile se afla in Vien'a, chiebatu fiindu de urgentia de către guvernulu seu.

Morbulu de care suferu comitele Andrassy sunt neste figurî nervose, pe care i le au causatu faimós'a conventiune austro-ungaro-turcesca incheiata cu guvernulu turcescu, relative la ocupatiunea sandjacului Novi-Bazar. Conventiunea aceea au facutu foarte multu sange reu in cercurile militare, diplomatice si gubernamentale si astadi amicii cei mai devotati ai comitelui Andrassy declara, ca aceea conventiune este una din cele mai mari erori diplomatice pe care o au potutu comite actualulu ministru de esterne.

Afara de acesta, situatiunea diplomatica din Constantinopolu, unde influinti'a russesca este érasî predominantore, precum si scriile ce vinu din Novi-Bazar si chiaru din Bosni'a, nu sunt nici decum de natura a calma nervositatea si a redá comitelui Andrassy somnulu perdutu in urm'a „gutunaiului diplomaticu“ pe care i l'au causatu consecutiile neperceptibilei sale politice orientale, care precum s'au mai disu, pe câtu este de radicala, pe atâtu este si de confusa si aventuriósa.

Interpelatu fiindu in diet'a Ungariei despre conventiunea austro-ungaro-turcesca, ministrulu-presedinte K. Tisza a respunsu, ca ocupatiunea sandjacului Novi-Bazar se va face in pace si liniste, fara cá se fia de lipsa o noua mobilizare a armatei imperiale si fara de mari sacrificii banesci. Asia au disu d. K. Tisza in calitatea sa de organu si colegu alu comitelui Andrassy. Dar' éta ce i se telegrafédia din Vien'a diariului „Pesti Napló“ relative la situatiunea ce domnesce in sandjaculu Novi-Bazar :

„Pacifizarea sandjacului Novi-Bazar n'a reusitu. Capii arnautiloru au declarat valiuulu dela Kosovo, ca isi voru aparâ patri'a in contra invasiunei straine si ca au inceputu se tramita dejâ bande la fruntariile Bosniei. Aderinti' guvernulu otomanu s'au refugiatu la Mitrovitia, de frica se nu fia masacrati de către insurgenti, a caroru parola este acesta: „Mórte tradatoriloru.“

De alta parte atitudinea Rusiei fatia cu Austro-Ungari'a incepe a deveni din ce in ce mai ostila. Limbagiulu ce'lu pórtá diarele russesci, numai amicabile si incurgiatoru nu se póte numi. Asia „Golos“ dela 5 l. c. vorbindu despre ocuparea Novi-Bazarului de către Austri'a, dice, intre altele urmatórele :

„Cunóscemu intrigele Austriei in provinciile turcesci dela sudulu Balcaniloru. In misicariile insurectionale din Macedoni'a, totu man'a Austriei érá in jocu. Dupa evacuarea provinciiloru turcesci, de către rusi, se va deschide unu campu favorabilu pentru intrigele Austriei. Dupa cum aflamu din Sofi'a, numerosii agenti austriaci ce s'au ivitu in timpulu din urma acolo, aveau misiunea de a provocá turburari, cu scopulu de a prepará terenulu pentru ocuparea Macedoniei de către austriaci, cari voru se strabata pâna dincolo de Mitrovitia. Déca cu modulu acesta, Austri'a va prinde radacini in vecinetatea Bulgariei si a Rumeliei orientale, ea isi va concentra tóte poterile pentru cá se atraga in sfera ei politica si pe aceste doue tieri slavice. Dar' cum remane apoi caus'a slaviloru dela média-di?“

Unu altu diariu russescu „Petersburger Zeitung“ dela 5 Juniu se exprima astfel :

„Congresulu dela Berlinu si-a propusu de a lucrâ in contra progresarii si unitatii nationalitatiloru slavice. Divide et impera érá cuventulu de ordine in Berlin si Austri'a germana, urmandu acestu cuventu, a ocupatu Bosni'a si Hertiegovin'a si voiesce a patrunde afundu in Novi-Bazar. Asia ea desparte pentru multu tempu doue tieri slavice independente, pe Serbi'a si pe Muntenegrulu. Austri'a magulindu pe principele Milan si pe ministrulu Ristici, si-a infiptu ghiarale in manusi de catifea in gatlejulu independentiei si progresarii Serbiei.“

Acestu limbagiu alu diareloru russesci este claru si nu lasa nici o indoiala, ca relatiunile politice intre Austri'a si Rusi'a sunt déca se póte si mai incordate, decatu cum sunt acelea cu Itali'a. Vedemu deci, ca si pe orizontulu politice esterne se gramadescu totu mai multe puncte negre, care amenintia monarchi'a austro-ungara cu o catastrofa teribila.

Acéstá presintire a inceputu a coprinde si pe unele diare independente magiare, precum este „Pesti Napló“, „Magyarország“ si „Szabadság“, cari sunt foarte ingrijate pentru viitorulu monarchiei si in specialu pentru acela alu regatulu St. Stefanu. Dar' vocea loru suna in desiertu cá si a Cassandreii, pentru ca ratiunea si logic'a a incetatu de multu a fi conducétoarele politice ungueresci. Devis'a comitelui Andrassy precum si a d. K. Tisza se pare

a fi aceea a lui Metternich, care a disu: „Dupa noi diluviulu!“

In momentele de a terminá revist'a nóstra de astadi, eata ce scire durerósa si trista ne aduce diariulu unguerescu „Független Hirlap“, relative la pacific'a ocupare a Novi-Bazarului. Acelu diaru afirma, ca déca nu va interveni vre unu incidentu neprevédutu apoi, ordinulu de mobilizare pentru o parte a armatei imperiale va fi datu in diu'a de 20 l. c. Regimentele ce voru fi mobilizate sunt urmatórele: regimentulu de reserva Nr. 6 „Comitele Coronini“ din Neoplat'a, regimentulu de infanterie aradanu Nr. 37 „Archiducele Iosifu“ (Esseg); regimentulu de infanterie din Dobritinu Nr. 39 „Marele duce Alecsi“ (Timisióra); regimentulu de infanterie lugosianu Nr. 42 „Aleman“ (Pola); regimentulu de infanterie din Muresiu-Osiorheiu Nr. 62 „Principele de coróna Ludovicu de Bavaria“ (Clusiu) si regimentulu de infanterie otocianu Nr. 79 „Jelacsics“.

Spre intregirea acestui corpu de armata se voru mai mobilisá urmatórele trupe aflate in Ungari'a si adeca: bataliónele de venatori Nr. 23 si 31; partile corespundietóre din regimentele de husari Nr. 5, 9 si 12; o parte din regimentulu de ulani Nr. 53 si regimentele de artilerie Nr. 3 si 12.

Mame, sotii si sorori romane fiti gat'a de adio si pregatiti scame si bandage pentru bravii soldati cari voru fi din nou chiebatu a isi versá sangele pe campulu de onóre!

Dela diet'a Ungariei.

Discursulu

deputatulu Parteniu Cosma, tinutu in siedinti'a dela 5 Maiu a. c. a dietei Ungariei in cestiunea limbei magiare.

(Urmare si fine.)

On. casa: Numai pe scurtu voiu se mai reflectediu la o asertiune a d-lui deputatu Madarász.

D-lui néga, cá tiér'a acéstá ar fi o tiéra polyglota, si néga acéstá pe bas'a legii de nationalitate.

Madarász Josef: Nu tiéra, ci statu!

P. Cosma: Fia dar' „nu tiéra, ci statu!“

Nu sciu déca o néga elu acéstá pentru cá cuventulu „polyglott“ este grecescu, séu din alta cauza necunoscuta nóua, cá-ci intru adevantu legea la care se provóca este o dovada prea eclatanta cá este polyglota; dar' este curiosu, cá tocma d-sa o face acéstá, cá membrulu acelei partide carea'e totu cu integritatea coróniei santulu Stefanu in gura . . . . .

Madarász: „A statului!“

P. Cosma: E curiosu dicu, cá d-lui nu scie, cá statulu ungaru este statulu polyglotu, fiindu elu polyglotu dela inceputu, ba intemeiandu-se chiar' cá atare (intreruperi in steng'a estrema: „Inainte de mii de ani!“)

Ori candu a fostu, totu adevérata remane vechia sententia a santulu Stefanu cá: „*Regnus unius lingue fragile et imbecille est*“ si de cate ori s'a incercatu o natiune din patria a resturná acestu programu, totu-déuna s'a resturnatu pe sine si a justificatu pe santulu Stefanu!

De cumva d-lu Madarász nu afla date spre acéstá eu cunoscu o statistica esacta, — nu aceea statistica care inainte cu vr'o cati-va ani cu spese enorme o facuramu cá-ci din aceea cu intentiune s'a scosu rubric'a de nationalitate, cá nici se védia alti' cá aici sunt si nationalitati — ci alta. Avemu noi o oglinda, adevérata oglind'a a natiunei — armat'a. Egalitatea in patri'a nóstra numai acolo este realizata unde se incepu sarcinele, mai cu séma unde pentru patria se cere se ne sacrificamu sangele si averea. De cumva ve veti uitá in acéstá oglinda, veti vedé in trena ce este Ungari'a? Vetí vedé, cá in ce proportiune este locuita acéstá tiéra de fia care nationalitate? Acolo veti aflá totu-odata si adevératulu patriotismu, cá-ci in armata nu veti aflá esemplu cá soldatulu de o nationalitate se dea intaietate intru implinirea datorintiei sale de ostasiu — in bravura si curagiu — soldatulu de alta nationalitate.

Se luamu numai casulu celu mai recentu, catastrof'a dela Szeghedin, unde soldatii au doveditu o astfelu de bravura in câtu au obtinutu recunoscinti'a Europei intregi, — óre i-a venit cuiva in minte se cere de ce nationalitate sunt acei soldati bravi? Eu credu, cá déca ar fi cercatu cineva dupa limb'a regimentulu, ar fi aflatu soldati de tóte limbele, dar' nu ar fi aflatu pe nici unulu, care s'ar fi lasatu se fia intrecutu de altulu intru implinirea datorintiei sale.

Nu ve nisuti dar' domniloru a statorî concepte nóue despre patriotismu si despre statulu, si anume a construi unu cadru, in care nu incupe acéstá oglinda, cá-ci candu patri'a este in pericolu, se recere cá tóte popórale se o apere.

Eu sub decursulu acestei desbateri am totu asteptatu cá se me luminedie cineva, cá: propriaminte ce este acelu lucru mare „Ide'a de statulu ungaru“ in editiune nóue? — cá-ci de acéstá este vorb'a — si trebuie se ve marturisescu, cá din cele audite pana aci am aflatu, cá acéstá idee este unu vestmentu atatu de strimtu, in care numai nationalitatea magiara póte incupea.

Nu duceti lucrulu la extremitati d-loru, nu ve nisuti a statori aici despre ide'a de statulu si patriotismu teorii nóue, ci remaneti la cele vechi, pe cari este basatu acestu statulu. Nu cercati in alte state institutiuni

análoge institutiuniloru nóstre, cá-ci asemenea statulu nu mai exista, nu samena acestu statulu nici chiar' acelor state mici, la cari de atatea ori ve provocatati aici.

Nu diceti cá acéstá nationalitate este mai rea decatu cealalta, nu vorbiti de Serbi'a mare, de Daco-Romani'a etc. ci nisuti a intemeiá in patria astfelu de conditiuni, intre cari fia-care cetatiénu alu patriei aici se-si afle deplin'a sa fericire, cá-ci eu totu sustinu ceea ce am mai disu inca in acéstá casa, cá de si Belgiulu nu este asia mare cá Franci'a cea gloriósa, totusi nu exista nici unu francesu belgianu, care ar dori se-si incorporede mic'a sa natiune in marea Francia, pentru cá elu isi afla in patri'a sa deplina multumire, acasa isi póte desvoltá si institutiunile sale nationale.

On. casa! In proiectulu de lege, asia dupa cum sunt indreptatitu a-lu pricepe, dupa cele premise — eu vedu o directiune, carea — facutu odata pasiulu primu, déca se va continuá, nu va conduce acolo, unde cere interesulu patriei, ci la nemultumiri, neintielegeri si fre cari, cari potu se inpinga patri'a in celu mai mare pericolu.

Nu priviti d-loru legile ce vreti se le modificati de legi simple, facute de adi pe maine, cari se potu modificá dupa placu in fia-care momentu, ci ve aduceti aminte câte lupte au costatu nascerea acestoru legi! Promissiuni solemne facute prin legislatiune, promissiuni de totu felulu pe cale sociala si mandate preinalte au premersu crearii acelor legi. Considerati-le deci de aceea, ce si in alte state sunt asemenea legi — de legi fundamentale.

Diet'a din anulu 1861 a promis in adresa cá va multumi nationalitatile din patria. Eata cuvintele adresei:

„Credemu cá nici cetatienii de nationalitate nemagiara din Ardélu nu-si voru vedé prin uniune periclitare interesele nationali, cá-ci 'si voru afá multumire si deplina asigurare in acelea ce vomu dispune si face in privinti'a concetatiuniloru nostri de alta limba.“

La acéstá a respunsu Maiestatea Sa urmatórele:

„Mai departe, ne vedemu necesitati a provocá pe magnatii si deputatii coadunati, cá ori in urm'a propuneriloru regesci ori la initiativ'a dietei se se apuce de pertractarea unui astfelu de proiectu de lege, care se contina precisu si lamuritu formulate drepturile nationaliale locuitoriloru de limb'a nemagiara din Ungari'a, dimensiunea aceluia atatu in privinti'a desvoltareilimbei si nationalitatii catu si in privinti'a referintiei loru administrative.“

La acéstá a respunsu natiunea cu a dóu'a promissiune, prin a dóu'a adresa din anulu 1861, unde se dice:

„De cumva Maiestatea Vóstra la inceputu chiebatu diet'a nóstra pe toti aceia, cari dupa lege trebuiau chiebatu, si diet'a intregita numai decatu se potea apucá de facerea legiloru, proiectele referitóre la a securarea intereselor nationalitatiloru aru fi dejâ substernute inaintea Maiestatii Vóstre. Ba camer'a deputatiloru, in sperantia, ca diet'a câtu de curendu se va intregi, a si esmisu o comissiune care se pregátésca proiectele necesarii in acéstá privintia si acéstá comissiune si-a si terminatu dejâ lucrarile. Inse Maiestatea Vóstra si acuma denegati intregirea dietei, — é' diet'a neintregita cum s'ar poté dimitte in aducerea definitiva a unoru legi, in specialu asupra unoru obiecte, cari pe cei nechiebatu ii intereséza mai multu, si la cari tocmai dorintiele acelor sunt in prim'a linia de consideratu?“

Acestea au fostu promissiuni solemne d-loru si rezultatulu loru a fostu mai tardiu legile: de instructiune si de nationalitati din 1868.

Astadi altfelu se vorbesce de legile acestea, cá si candu aceia, cari le-au facutu n'ar fi cunoscutu interesele patriei, n'ar fi fostu adevérati barbati de statulu, ba dóra nici patrioti adevérati. Cu atáta intetire se cere reformarea loru, in câtu s'au aflatu deputatu, care au afirmatu, ca daca nu o facemu acéstá acuma, tiéra intréga devine ce a devenitu Szeghedinulu; alti' érasî au negatu prevederea si intieptiunea barbatiloru, cari au facutu legile dela 1868. Eu inse d-loru sunt convinsu, ca barbati nostri de statulu de adi, aru fi prea multumiti, decumva istori'a i-aru pune paralelu cu cei ce au facutu legile acestea, cu multu regretatulu Deák Ferenc si br. Eötvös.

A vorbi de creatiunile acelor barbatu intr'unu tonu cá d. raportoru si preste totu cá toti partinitori proiectulu de lege — nu este permisu.

Cum diseiu se nu privimu legile acestea de legi simple, ci de legi fundamentale, si se nu tragemu la indoiéla patriotismulu acelor, cari se nisuescu a-si aperá drepturile garantate prin asemenea legi, candu le vedu periclitate, candu isi apera nationalitatea periclitata prin proiectulu din cestiune, cá-ci prin aceste legi fundamentale le este garantata si chiaru desvoltarea nationalitatii.

Din tóte aceste motive, si fiindu ca prin proiectulu din cestiune totu-odata se intentionéza modificarea unei legi fundamentale si inca intr'unu modu, care in rezultatele sale póte deveni funestu pentru patria — nu-lu primescu de basa pentru desbateru speciala.

„Telegr. romanu.“

Transilvani'a.

— Sibiu. — (Dela sinodulu archidiececanu.)

Siedinti'a XIV.

(Urmare si fine.)

Urmédia la ordine raportulu comissiunei petitiunare. Raportorulu Absolonu Todea cu privire la rugarea comitetulu parochialu gr. or. din Cojocn'a pentru unu ajutoriu in bani spre scopuri scolare din vre'unu fondu

archidieceșanu propune și sinodului decide: Se se transpune consistoriului.

Rugarea comitetului parochial din Bintinti pentru dobândirea unui ajutoriu de cel puțin 500 fl. spre edificarea școlii confessionale române gr. or. — Se transpune consistoriului spre a o lua în posibilă considerare.

Rugarea sinodului parochial din opidul Deva pentru un ajutoriu anual de 100 fl. la salariul investitorului dela școlă confessionala română gr. or. din Deva. — Se transpune consistoriului spre a o lua în posibilă considerare.

Rugarea parohului gr. or. din Roșița, Aron Cosma, pentru un ajutoriu de cel puțin 50 fl. din ajutoriul de stat pro 1877 prezentată sub Nr. 58 din 1878 — Se transpune consistoriului.

Rugarea Paraschivei Popu din Albă-Iuli pentru estradarea sentinței divorțiale a fiicei sale Carolină Vladu. — Se transpune consistoriului.

Rugarea comitetului bisericesc din Mihaești, tractul Dobrei, pentru un ajutoriu în bani spre continuarea edificiului bisericii nouă, ce are să se înceapă. (Nr. 37 a) 1878) — Se transpune consistoriului.

Rugarea parohului Mihail Chebeleanu din Nyárad-Szt-Benedek pentru a i se da ajutoriul de stat pe totu anul (Nr. 37 b) 1878) — Se transpune consistoriului.

Recursul lui Gregor Smedru și Ioan Romoșanu episcopii în Vinerea în contra deciziunii consistoriale în afacerile episcopiei parohiale de acolo (Nr. 37 c) 1878) — Se transpune consistoriului.

Cererea lui Basiliu Motora, parohu în Campeni, pentru asigurarea daruirii făcute la 1873 de Anca Petru și la a. 1876 de Nicodim Cotiseliu în favorul bisericii gr. or. din Certeje. — Se transpune consistoriului.

Pentru autenticarea protocoalelor sed. XII, XIII și alu ședinței prezente ședința propune și sinodului decide: autenticarea protocoalelor din cesiune se va face Vineri la 11 ore în comisiune de toți membrii sinodului, cari voru fi prezenți în Sibiu.

Ședința constată cu multă plăcere, că de și din consultările acestei ședinți n'au rezultat creații de o însemnată deosebită mare, totuși sunt rezultate, de și modeste, dar salutare pentru biserică noastră, și corespunzătoare poterilor de cari dispunem. Multumeste apoi deputaților pentru concursul și bună voință, cu care i au usorât deslegarea agendelor acestui sinodu și și exprima multumirea, că sub decursul acestei ședinți sinodului a avut ocaziune, de a și exprima simțimintele sale de lealitate către Prea Înaltul imperiu și rege și către dinastie, simțiminte, cari se voru paștră a bună șeama și pe viitoriu. Accentuând apoi pașii făcuți de episcopatul nostru și de consistoriu pentru salvarea autonomiei bisericesci, și a păcii publice din țară și dându deputaților bieuventarea arhierescă declara ședința sinodului archidieceșanu pro 1879 de încheiată.

Deputatul, vicariul N. Popea multumeste Înaltului ședinți, parintelui Arhiep. și Mitropolitu în numele sinodului, pentru ostenele ce și-a datu întru conservarea autonomiei noastre bisericesci, pentru nășintie de a aduce biserică pe cale sigură la scopul ce dorește se 'lu ajungă și pentru paciență și tactul cu care a condus pertractările acestui sinodu.

Despre această încheiere a sinodului prezentu se ia actul la protocolu. După „Telegraf. romanu.“

Corespondenție particulare ale „Observatoriului“.

— (Bania com. Severin în 2 Juniu 1879). Strabunii noștri din fosta granită militară, petrunși fiindu de acelu adevăru, că școlă este isvorul fericirii poporalor, concepura sublimă ideea de a înființa pentru următorii lor unu fondu acaru procentu se-se întrebuintie spre scopuri culturale.

Acestu fondu până la desființarea granitiei militare s'au urcatu la o sumă aproape de 300.000, înpartindu-se după numărul sufletelor la comunele din fosta granită, din care primi și comună noastră unu capitalu de 5000 fl. carele se administră în comună.

Dar ce se întempla cu fondu acesta? Precum de comună se afla în totu loculu omeni reuțioși și fara sufletu — așa și în comună noastră, cari condusi fiindu de unu spiritu diavolescu defraudara din cancelariă oficiulu comunalu — ladă numitului fondu, carea conținea afara de obligații și o sumă de 1036 fl. 64 cr. — Intemplarea această indignă până la sufletu pe zelosulu nostru pretore d. Antonu Szabó din Bozoviciu, carele numai decatu ne trimise 2 fetiori de siguranță în frunte cu vigiliulu supremu Iliă Ciortusu.

Petrecandu acestia 3 dile în comună, descoperira pe furi, scôșera dela densii și banii defraudati, aducându prin această atatu comună, catu și pe iubitul nostru pretore Antoniu Szabó la cea mai mare linescă sufletesca.

Venim deci prin această a ne exprima caldă noastră multumire zelosului și nouă multu iubitului d. pretore A. Szabó, asigurându-lu din parte-ne, că ingijirea dovedita cu această ocaziune pentru comună noastră, au nascutu în noi o iubire și recunoscintă profundă către persoana domniei sale, carea va remanea nestersă din înima poporalu.

Asemenea și bravului vigiliu supremu de siguranță J. Ciortusu și camaradilor sei P. Vadrila și N. Lazarescu, cari n'au crutiatu osteneala — de și ce e dreptu prin mijloce aspre — pentru descoperirea defraudatorilor, le exprimam cu această ocaziune sinceră noastră recunoscintă.

Se tratășca!

„Mai multi, în numele comunei.“

Russia.

Procesele nihilistilor.

La 18 Maiu, se aflau înaintea tribunalului de resbelu din Kiew trei nihilisti: Valerian Osinsky, Sofia Lesern Herzfeldt și Volosenko, studentu la universitate.

Procurorul îi acuză că au luat parte la mișcări revoluționare, cu scopul de a resturna starea de lucruri de astadi, că au falsificat pașpoarte, că au răspândit proclamații revoluționare și că Osinsky a încercat să omore pe unu oficiar de gendarmi, er' Sofia Herzfeldt pe unu aginte politienescu.

Inculpații au declarat că aparțin partidei revoluționare socialiste, că nu se credu vinovați și refuza ori-ce depunerii, pentru că nu voru să recunoscă auctoritatea tribunalului de resbelu.

După această tribunalul a pronunțat sentința pe care dejă amu publicat-o într'unul din numerile precedente.

La 13 Maiu, în Moscova, unu politiaiu a prinsu o fetă chiar în momentul cându se încercă să afie o proclamație revoluționară. Totu în acea di s'a prinsu alta fetă, totu așistându o proclamație. Cea d'antău e comiteșă O. . . er' cea de-a două e fiică unui fabricantu foarte avutu din Moscova. Amendou sunt elevele institutului de creștere pentru fetele nobililor din Russia. S'au gasitu la ele revolvere și cartușe.

La 26/14, dimineața, s'au gasitu scrisori așiate în mai toate străzile Moscovei, în care se amenință cu incendiarea orașului, deca numitele fete nu voru fi puse imediatu în libertate și, în adevăru în acea di, pe la amădi, a și izbucnit unu nou incendiu în Moscova. Foculu a durat de la amădi până la 9 ore șer'a. Au arsu cinci case, unu otelu și trei vile.

Între persoanele condamnate dile trecute de consiliulu de resbelu din Kiew de a fi înpuscate, se numea și unu Louis Brandtner. Scirile mai recente spunu, că din gresiela s'a disu ast-felu, de ore-ce sub acestu nume trebuia să se întielege o femeie er' nu unu barbatu. Această fetă, condamnată a fi înpuscată, se numește Louisa Brandiner și e supusa prussiană. Ast-felu der' au fostu condamnate la mărte două femei: Louisa Brandiner și Sofia Herzfeldt. Multe persoane au fostu condamnate la munca silnică, unele timporaru altele pe viață, și dintre acestea unele chiar fete din societatea cea mai înaltă. Etau cateva exemple: Domnișorele Natalia Armfeldt, fiică consilierului de stat actualu; Catarină Sarandovici, fiică asesorului de colegiu cu același nume; Alexandră Potalicene, fiică unui capitanu; Maria Kovalevski, fiică unui gentilomu; Catarină Nitociaieff, veduvă unui farmacistu, și Veră Vasiliev, fiică unui oficiar. „Romanulu“.

ACADEMIA ROMANA.

Sesiunea extraordinară.

Procesul-verbalu Nr. 1.

Ședința din 23 Maiu st. v. 1879.

Membrii prezenți:

D-nii Aurelianu Petre S., Babesiu Vincentiu, Baritiu George, Caragiani Ioanu, Crețulescu Nicolae, Falcoianu Ștefanu, Ghica Ioanu, Hasdeu Bogdanu P., Ionescu Nicolae, Laurianu Augustinu Treb., Maniu Vasile, Odobescu Alesandru, Papadopolu-Calim. Alesandru, Romanu Alesandru, Șionu George, Ștefanescu Grigore, Șturdza Dimitrie A.

Președinte, Ioanu Ghica.

Ședința se deschide la 8¹/₂ ore șer'a.

D-lu președinte dă lectura adresei d-lui ministru de culte cu Nr. 3,659, din 4 Aprilie a. c., prin care i s'a transmis legea votată de Corpurile Legiuitorie sancționată de A. S. R. Domnulu, prin înaltulu decretu cu Nr. 759, din 27 Martie, și promulgată prin *Monitoriulu oficialu* în următoarea cuprindere:

Art. 1. Societatea academică română, instituită prin decretulu domnescu cu Nr. 1,246, din 26 Augustu 1867, se declara institutu nationalu cu denumirea de: *Academia romana*.

Ea își are ședința în Capitala Romaniei.

Art. 2. Academia română are de scopu cultură limbii și a istoriei nationale, a literilor, științelor și frumoselelor arte.

Art. 3. Academia română este și remane persoană morală și independentă în lucrările sale de ori-ce natură. Ea singura se organizează, își face regulamente și și administrază averea sa prezente și viitoare.

Art. 4. Statulu face Academiei române o dotatiune anuală fixă de 30,000 lei, care se va înscrie în bugetulu Statului. Din această sumă o parte va fi pururea afectată de către Academie la acordarea a două premii, unulu științific și altulu literar purtându denumirea de: *Premiulu Lazaru și Premiulu Heliade Radulescu*, fii-care premiu va fi cel puțin de 5,000 lei.

Art. 5. Societății academice se va da unu locu

de către Statu, pentru cladirea unui edificiu alu seu, care se va hotari prin o anume lege.

„Art. 6. Academia română întretine relațiile sale cu guvernulu prin ministeriulu cultelor și instrucțiunilor publice.“

D-lu președinte dice, că Societatea luându actu de această lege, este datoră a areț sentimentele sale de grațitudine către guvernulu țerei și către A. S. R. Domnulu. Se admite a se cere o audiență A. S. Regale spre a i se prezintă toți membrii Academiei în acestu scopu.

D-lu secretaru generalu dă lectura raportului delegației despre lucrările și activitatea sa, în următoarea cuprindere:

„Conformu deciziunii luate de D-văștră, în ședința din 27 Sept., din sesiunea anului trecut, delegațiunea combinându a ve convocă pentru diu a de astadi în sesiune extraordinară pentru că se potemu lua actu în modu solemn despre constituirea societății noastre în institutiune de Statu, recunoscute prin legea votată de Corpurile Legiuitorie promulgată prin decretulu domnescu din 27 Martie a. c., se crede datoră a ve supune în resumatu rezultatulu activității sale în decursulu timpului câtu și-au exercitat mandatulu cu care ati onorat'o, cu observațiune înse, că din lucrările prescise pentru anulul curgetoriu nu toate s'au potutu îndeplini în cursulu celoru optu luni care ne despartu de ultimă noastră sesiune.

1. Mai antău ve vomu relată, că după misiunea ce ati încuviințiatu a se încredintă d-lui N. Densușianu spre a urmări documentele din bibliotecile dela Pestă și alte parti din Transilvaniă, proprie a constată faptele și istoria revoluției lui Horia și Cloșca, delegațiunea dându-i cuvenitele instrucțiuni și sumă de 1,500 lei votată de D-văștră și după raporturile șumarii primite dela numitul domnu, vedindu că prelungirea misiunii sale eră necesară, dar' că totodată reclamă spese ce întreceau previziunile încuviințiate, a aflatu cu cale a convocă spre consultațiune pe membrii aflatori în capitală.

Astfelu în considerațiunea espunerilor făcute de d-lu Densușianu, prin raporturile sale, în acordu cu opiniunea generală espresa de d-nii colegi ce au luat parte la întrunirea din 18/30 Ianuarie a. c., delegațiunea și-a permis a liberă d-lui Densușianu încă 1,000 lei preste sumă acordată, cu rezerva de a soliciță aprobatiunea placului Adunării.

Asta-data înse se simte fericită a ve aduce la cunoștință, că d-lu Densușianu i-a comunicat 27 caiete cu copie de pe documentele aflate la Pestă, mai multe acte interesante transcrie prin fotografie (împreună cu unu raportu detaliat ce merita a vi se supune la cunoștință) care fara îndoie voru fi apretiate că adevărate tesăure de lumină pentru epocă istorie de care ne ocupam. Se magulesce totodată a speră, că d-văștră veti aprobă virimentulu, ce a fostu consultat a face asupra altoru fonduri pentru această, și veti încuviințiată prelungirea unei misiuni, ale carei rezultate paru încă de pe acum a fi așa de fericite.

2. Venindu la ordinea imprimatelor executate în acestu intervalu, la primul rendu vine publicarea analelor societății, delegațiunea a aflatu cu cale a da o formă mai elegantă și mai înlesnitore la citirea acestei publicațiuni; a dispus tipărirea în formatulu usitat și la alte societăți științifice. Secțiunea I din anale a esutu în 37 côle; era secțiunea a II sub titlulu notiție și memoriu este terminată până la ultimă sa fôia, în 45¹/₂ côle și astăptă numai executarea unora din stampe spre a esi la lumină.

Spre a da acestei publicațiuni totu pretiulu științificu ce trebuie să aiba lucrările unei societăți, care produce lucrări de critica, s'a anexat, pe unde necesitatea a cerutu, stampe, cele mai multe executate în litografie, a caroru confecțiune a trasu după sine spese, întrecandu previziunile budgetare. Dar' delegațiunea D-văștră este încredintată, că veti aprobă liberarea tuturor acoloru fonduri, care au de scopu a înlesni luminarea publicului prin lucrări de știință ale membrilor Academiei Române.

3. Din imprimatele făcute după avisulu comisiunii de revizuire a dictionariului că materialu limbisticu, mai antău se va menționă tipărirea Psaltirei lui Coresi. — D-lu Hasdeu însărcinat cu această lucrare propunendu că originalulu acestei opere, că primul încunabulu esutu în limbă română se se fotografiedie după edițiunea primitivă și se se transcrie pe contra pagina cu diferite note și versiuni de texturi comparative, după alte psaltiri vechi lucrare până în secolulu alu XVII, și execuțiunea acestei lucrări reclamandu spese pre care budgetulu societății nu le potē întemplină, delegațiunea a gasitu de cuviință a cere avisulu și altoru membrii ai societății.

Deci în dio'a de 18/30 Ianuarie a. c., convocandu pe d-nii membrii aflatori în capitală și supunându-le probă prezentată de d-lu Hasdeu, mai unanimitate a aprobatu în principiu, încuviințându înse că până la viitoare sesiune se se libereze din sumă afectată prin budgetu pentru asemenea tipării numai 2000 lei; era totu-odată se se întreprinda calea subscripțiunilor și invocarea subvențiunilor dela liberalitate natională. Pentru acestu scopu mai antău colegulu nostru D. Crețulescu a oferitu 500 lei, apoi câte alți 500 lei d-nii C. Costescu Comanescu, Alex. Știrbeiu și Menelas Ghermani de a carora primire nu ne îndoim, că societatea noastră va votă adesiunea sa și sentimentele sale de multumire.

(Va urmă.)

Sciridiverse.

— (Multumita publică.) În noaptea din 10 spre 11 Decemb. 1878 fiindu la cassă comunei noastre spre priveghiere 13 slujbasi (strajari) și fara a se audi ceva s'a rapitu dela cassă comunei noastre 1036 fl. 64 cr. parte din darea statului, parte din fondulu orfanalu — școlariu, comunalu, dari și bani pe sare la careși celu mai șeracu a contribuitu dinarulu seu.

Acestu furtu s'a facutu prin lotrii Vasile Moic'a, Petru Pletea ér' in fruntea loru a fostu conducătoriu Zaharia Marsiavela unu fecioru de preotu, epitropulu santei nóstre biserice, caruia comuna nóstra i-au fostu incredintiatu averea bisericeii — si alti trei au fostu din Cornea.

Acesti 6 lotrii au spartu zidulu de pétra, cu unu feru de plugu si cu o dalta, au facutu prin zidu gaur'a, prin care au potutu intrá, au furatu sum'a susu numita si au arsu fórté multe documente, pentru care comun'a nóstra si acum suferé mari scaderi.

Ca acestu furtu insemnatu a esitu la lumina si astadi se cunoscu lotrii, este meritulu bravului d. pretore Antoniu Szabó, carele lucra diua si nóptea pe terenulu Patriei nóstre spre inaintarea, si fericirea popóraloru, cá-ci dupa ce cei 13 slujbasi pre care comun'a ii avea in prepusu au fostu arestati catva tempu, prea bravulu nostru pretore 'i-au luat in cercetare si gratia talentulu d-iei sale aflandu'i nevinovati 'i elibera dandu-le consiliulu cá si densii se dea ajutoru pentru descoperirea furtulu.

Domnia sa dupa eliberarea slujbasiloru celoru 13 si cu mai mare zelu a inceputu a urmari pe furii, dede ordine domnului vigilu supremu de siguritate Ili'a Ciortusu, care apoi cu feciorii lui bravi Pavelu Vedrila, Nistoru Lazarescu si Alesandru Ruja, au umblatu ispitindu di si nópte pâna descoperira acestu furtu insemnatu, pentru care trebuia seraca nóstra comuna multu se suferé, dara mai multu cei 13 slujbasi pentru ca n'au priveghiatu cu atentiune, dara si bravulu nostru primariu Constantin Gerjoba, care cu multa ostená a adunatu o asia suma de bani, caruia comun'a nóstra i arata profunda multumire pentru tóte ostenelele sale.

In fine comun'a intréga arata in publicu multumit'a sa catra neobositulu facătoriu de bine si conducătoriu d. pretore Antoniu Szabó, care a lucratu si lucra spre aperarea legiloru, inaintarea si fericirea poporulu.

Se esprima in fine multumita domnului vigilu supremu de siguritate Ili'e Ciortusu si fecioriloru de siguritate Pavelu Vedrila, Nistoru Lazarescu si Alesandru Ruja, cari cu mare zelu si-au implinitu chiama-re loru.

Acestoru feciorii pentru ne-obosita loru bravura li se cuvine una remuneratiune.

Borloveniu-Vechiu in 27 Maiu 1879.

Pavelu Imbrescu, Mihaila Zamela, Ili'a Imbrescu, Petru Florea prin Bacila, Jancu Bacila repre. m. p., Josifu Boldia m. p., Popoviciu m. p., Gerjoba m. p.

— (Maialulu ce s'au tînutu in Dev'a) in folosulu edificandei scóle romane de acolo au reusitu catu se póte de bine, favorisatu fiindu de unu tempu frumosu. La acelu maialu au participatu si multi unguri petrecendu'si fratieste si prietenesce cu romanii la unu locu. Venitulu curatu alu acelu maialu au fostu de 51 fl. v. a., cari s'au adaosu la sum'a de 100 fl. pe cari i-au fostu daruitu inca de mai 'nainte d. N. Oprea dirigentulu scólei romane de acolo la fondulu pentru edificarea noiei scóle romane.

Totu in folosulu scólei romane din Dev'a se mai proiectéda si o a dou'a petrecere, ce va avea locu dupa St. Petru si careia noi i dorim succesu favorabilu.

— (Atentatoru Solowjeff) a fostu spendiaratu la Petersburg in presentia unei mari multime de poporu. Condamnatulu s'au aretatu linistitu si au refusat consolarile ultime ale preotulu. Esecutiunea a decursu fara de nici unu incidentu.

— (Literariu.) D. Nic. Densusianu a comunicatu Academiei romane copie de pe neste acte diplomatice ale principiloru romani din secolulu alu XVIII de o insemnatate fórté mare. Societatea academica a primitu actele cu multumire.

Dupa cum se dice, cativa din membrii Academiei sunt de parere, cá missiunea d. Densusianu la Pest'a se se mai prelungéca.

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

..... Foederis aequas
Dicamus leges.

Virgil. Aeneid. XI. 321.

Cartea Prima.

Voiescu a cercetá déca, in ordinea civile póte esistá vre-o regula legitima si sigura de administratiune, consideranduse ómeni asia precum sunt si legile precum aru potea fi. In cercetarea acésta imi voiu dá silintia a combiná totu-déuna, aceea ce permite dreptulu cu aceea ce prescrie interesulu, pentru cá dreptatea si utilitatea se nu para despartite.

Voiu intrá in materie fara de a mai probá inportantia subiectulu meu. Me voru intrebá: déca sunt principe séu legislatoru de scriu despre po-

litica? Voiu respunde ca: nu! si tocmai pentru aceea scriu despre politica. Déca asiú fi principe séu legislatoru, nu imi asiú perde tempulu a spune ce trebue facutu, ci o asiú face séu asiú tacea.

Nascutu cá cetatiénu alu unui Statu liberu, participesu deci si la suveranitatea lui si ori càtu de neinsemnata ar si fi influinti'a voiei mele asupra afaceriloru publice, totusi dreptulu de a votá imi inpune datorintia de a me instrúa despre ele. Me simtiu ferice, cá de càteori meditesu asupra guberneloru, affu in cercetarile mele totu mai multe motive de a iubi pe acela alu patriei mele.

Capitolulu I.

Subiectulu cartii prime.

Omulu este nascutu liberu si elu pretutindinea este in féra. Unii se credu a fi domnii altora, de si sunt mai multu sclavi cá ei. Cum s'au facutu acésta schimbare? Nu pociu se o sciu? Prin ce póte se devie legitima? Acésta cestiune credu a o potea resolvá.

Déca asiú luá in considerare numai forti'a si efectele sale asiú dice: pâna candu unu poporu este constrensu a fi supusu face bine, déca se supune, déca póte se isi sfarame jugulu si ilu sfarama, face mai bine: pentru ca déca elu isi recastiga libertatea prin acelasu dreptu, prin care i s'au rapitu, apoi, séu este indreptatitu a si-o recastigá séu ca i s'au rapitu pe nedreptu. Inse ordinea sociala este unu dreptu sacru, care servesce de basa la tóte celelalte. Cu tóte ca dreptulu acesta nu deriva dela natura, elu este fondatu pe conventiuni. Se agita deci de a sci, care sunt acele conventiuni. Mai inainte de a pasi la acésta, trebue se probezu cele ce am premisu.

Capitolulu II.

Despre prim'a societate.

Societatea cea mai vechie si unica firésca este aceea a familieii si cu tóte acestea, copii si aicea remanu uniti cu tatalu numai pâna candu ei au lipsa de elu pentru conservarea loru. Indata ce acésta lipsa incetédia, legatur'a firésca se desface. Candu copii au scapatu de ascultarea ce o datorau tatalui lor si candu acesta au scapatu de ingrijirile pentru copii sei, ei toti devinu in modu egale independenti. Déca ei continua a mai remanea uniti si de aci incolo, apoi acésta nu este o necessitate firésca, ci o fapta de buna voia si famili'a insasi nu se mantíne, decâtu numai prin conventiune.

Acésta libertate comuna este o consecintia a naturei omenesce. Legea sa prima este de a veghiá asupra propriei sale conservari. Primele sale ingrijiri sunt acelea, ce si-le datoreste fatia de sine si indata ce au ajunsu in etatea ratiunei elu singuru este arbitriulu asupra mijlóceloru necesare pentru conservarea sa si prin urmare, propriulu seu domnu.

Famili'a deci déca voimu, este primulu modelu alu societati politice: capulu este imaginea tatalui, poporulu imaginea copiiloru si fiindu toti nascuti egali si liberi nu isi alienésa libertatea lor, decâtu numai pentru utilitatea lor. Diferentia este numai, ca in familia iubirea tatalui pentru copii sei ilu despagubeste pentru ingrijirile sale avute, in tempu ce in Statu, placerea de a comandá suplineste acelu amoru pe care capulu nu ilu simte pentru popórale sale.

Grotius néga, ca ori ce domnie omenésca este introdusa in favorulu celoru gubernati si citésa cá esemplu sclavi'a. Conformu indatinetei sale maniere de a ratióna si de a basá dreptulu totu-déuna pe esercitarea lui.* S'ar potea intrebuintia unu metodu mai consecinte, dara nici decum mai favorabile pentru tirani.

Dupa Grotius este indoiosu, déca genulu omenescu apartine la o suta de individi séu déca acei o suta individi apartínu genulu omenescu si se pare, ca in opulu seu intregu elu se inclina spre opiniunea prima. Si Hobbes este de aceeaasi opiniune. Astfeliu genulu omenescu ar fi inpartitu in turme asemenea animaleloru si fiacare din ele ar avea unu capu, care o pazeste pentru cá se o inghita.

Precum unu pastoru este de o natura superióra acelei a turmei sale, asia si pastorii ómeniloru, cari sunt capetele lor, sunt de o natura superióra acelei a popóraloru lor. Asia dupa raportulu lui Philon ratióna imperatoarele Caligula si conchise

*) Cercetarile savante asupra dreptulu publicu adesea nu sunt, decâtu istori'a abuseriloru vechi si studiandule cineva prea multu, devine numai incapatinatu. Marcuisulu d'Argenson. Tocmai asia o pati si Grotius. Not'a lui J. J. Rousseau.

din acésta prin o analogie nici decum necorecta ca: regii sunt Diei séu ca popórele sunt niste bestii.

Rationamentulu lui Caligula convine cu acela alui Hobbes si alui Grotius. Aristotele inca au disu, inaintea lor,*) ca ómeni nu sunt egali dela natura, ci ca unii se nascu pentru sclavie éra ceilalti pentru domnire.

Aristotele avea ratiune, inse elu schimbá efectulu cu caus'a. Fiacare omu nascutu in sclavie se nasce pentru sclavie, nemica nu este mai siguru. Sclavii perdu in férele lor totu, pâna la dorintia de a se eliberá de ele: ei iubescu servitutea lor, precum cameradii lui Odiseu iubeau ticalosi'a loru.***) Déca esistu sclavi prin natura caus'a este, ca esistu sclavi in contra naturei. Forti'a au facutu pe cei de antai sclavi, lasitatea lor ii au perpetuatu.

Nu am disu nemica despre regele Adam, nici despre imperatulu Noe, parintele celoru trei monarhi mari, cari au inpartitu lumea intre ei, cá si candu aru fi fostu fiii lui Saturnu, pe cari au voit se ii recunósca in ei. Speru, ca imi voru fi recunoscători pentru acésta moderatiune, pentru ca descindendu in linie drépta dela unulu din acesti principi si póte ca dela ramur'a cea mai vechie, cine scie, déca prin verificarea titluriloru mele, nu asiú potea pretinde a fi regele legitimu alu genulu omenescu? Dara fia ori cum, nu se póte negá, ca Adam au fostu regele lumei, cá si Robinson regele insulei sale, pâna candu au fostu singurulu locuitoru alu ei si ce au fostu mai comod in imperiulu acesta erá, ca monarchulu siguru pe tronulu seu, nu avea a se teme nici de rebeliune, nici de resbelu, nici de conspiratori.

Capitolulu III.

Despre dreptulu celui mai tare.

Celu mai tare nu este niciodata asia tare pentru cá se fia totudéuna domnu, déca elu nu isi schimba poterea sa in dreptu si supunerea in datorintia. De aicea deriva dreptulu celui mai tare, unu dreptu luat ironicu in aparintia, dara in realitate stabilitu cá principiu. Dara nu ni se va esplicá óre nici-odata acestu cuventu?

Forti'a este o potere fisica si nu intielegu ce felu de moralitate póte resultá din efectele sale. A cedá fortiei este unu actu de necessitate, nu alu vointiei; celu multu este unu actu de prudentia. In ce sensu póte fi elu o datorintia?

Se presupunemu unu momentu acestu dreptu pretinsu. Eu dicu, ca nu resulta decâtu unu galimatias inesplicabilu, pentru ca, déca fortia face dreptulu apoi efectulu se schimba cu cauza: ori ce fortia care invinge pe cea dintaiu urmésa in drepturile ei. Indata ce cineva póte refúsá supunerea, fara a fi pedepsitu, este indreptatitu la acésta si fiindu ca celu mai forte are totudéuna dreptu, cestiunea este de a face cá se fia cineva celu mai forte. Dara ce felu de dreptu este acela, care dispare deodata cu forti'a? Déca cineva este constrensu de a se supune, n'are necessitate de a se supune din datorintia si déca nu mai este fortiatu de a se supune, nici nu mai este de datorintia sa de a se supune. Se vede deci, ca cuventulu de dreptu nu ajuta nemica fortiei; elu aicea nu are nici o insemnatate.

Dati ascultare celoru poternici. Déca prin acésta voieste a se dice: cedati fortiei, apoi preceptulu este bunu, inse de prisosu. Eu garantesu, ca nu va fi niciodata violatu. Ori ce potere vine dela D-dieu, o concedu, inse ori ce morbu inca vine dela elu: se nu fia deci permis pentru acésta a chiamá pe medicu? Déca unu brigantu me surprinde intr'unu coltiu de padure sunt constrensu a i dá burs'a prin mai forti'a, inse candu i-o pociu refúsá sunt eu obligatu in consciintia de a i-o dá? pentru ca in fine pistolulu seu inca este o fortia.

Se concedemu deci, ca forti'a nu ofere nici unu dreptu si ca nu suntemu deobligati de a ne supune decâtu numai poterei legitime. Astfeliu revenimu éra la cestiunea mea primitiva. (Va urmá.)

*) Politic., lib. I, cap. 5.

**) Vede unu micu tractatu alui Plutarcu, intitulatu: Περὶ τοῦ τὰ θύρα λόγῳ χρῆσθαι, séu pe romanesce: Animalele inca se bucura de ratiune.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

13 Iuniu.	
Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	1. 102. 1/2 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	104. — "
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	104. 1/2 "
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	98. — "
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%)	101. 3/4 "
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	104. — "
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	186. — "
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	33. — "
Actiunile caliloru fer. prioritati din 1868 cu 6%	80.60 "
Daci'a, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	190. — "